

WYMAGANIA EDUKACYJNE ŚRÓDROCZNE Z JĘZYKA POLSKIEGO NA POSZCZEGÓLNE OCENY DLA KLASY 5

/uwzględniają zmiany w podstawie programowej z 2024 r./

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą.				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń- <u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą,</u> <u>a ponadto:</u>	ocena dobra <u>uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u>	ocena bardzo dobra <u>uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u>	ocena celująca <u>uczeń spełnia wymagania na ocenę b. dobrą, a ponadto:</u>
Uczeń				
I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE I.1. Czytanie utworów literackich – liryka				
• rozpoznaje wiersz i wskazuje jego temat; • wskazuje osobę mówiącą oraz podstawowe emocje i wartości; • rozpoznaje wers, strofę, rym i refren.	• określa sytuację liryczną i odróżnia osobę mówiącą od autora; • wskazuje adresata wypowiedzi poetyckiej i określa nastrój; • odróżnia znaczenie dosłowne od przenośnego w poznanym fragmencie.	• charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi; • wyjaśnia sens przenośni w kontekście; • uzasadnia określenie nastroju, odwołując się do tekstu.	• analizuje sytuację liryczną, uwzględniając osobę mówiącą, adresata, emocje i wartości; • interpretuje obrazy poetyckie i wyjaśnia ich związek z przesłaniem; • formułuje wnioski poparte cytatem lub trafną parafrazą.	• samodzielnie interpretuje utwór, łącząc sytuację liryczną, język poetycki, nastrój i przesłanie; • porównuje sposoby wyrażania emocji i wartości w kilku tekstach; • formułuje własne, uzasadnione wnioski interpretacyjne.
• rozpoznaje epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie, apostrofę, powtórzenie i wyraz dźwiękonaśladowczy; • wskazuje środek stylistyczny w podanym fragmencie z pomocą; • podaje prosty przykład wybranego środka z pomocą.	• wyjaśnia znaczenie prostych przenośni; • wskazuje środki stylistyczne budujące obraz lub nastrój; • odróżnia znaczenie dosłowne i niedosłowne na konkretnych przykładach.	• wyjaśnia funkcję epitetu, porównania, przenośni, uosobienia, ożywienia, apostrofy i powtórzenia; • wiąże zastosowanie środków z emocjami, nastrojem lub obrazem poetyckim; • tworzy własne funkcjonalne przykłady poznanych środków.	• analizuje współdziałanie kilku środków stylistycznych w budowaniu znaczenia; • wyjaśnia, jak dobór środków zmienia sposób odbioru obrazu poetyckiego; • interpretuje metaforyczność tekstu z uwzględnieniem kontekstu.	• samodzielnie interpretuje wieloznaczność i metaforyczność utworu; • twórczo wykorzystuje poznane środki do stworzenia własnego obrazu poetyckiego; • uzasadnia, dlaczego zastosowane środki są funkcjonalne dla zamierzonego efektu.
• dzieli wers na sylaby w prostych przykładach; • rozpoznaje rym i podstawowe elementy rytmizujące; • rozpoznaje hymn jako uroczysty utwór poetycki.	• określa liczbę sylab w wersie; • rozpoznaje sposób rymowania i refren, jeżeli występuje; • wskazuje cechy budowy hymnu i wartości w nim wyrażone.	• wyjaśnia wpływ rytmu, rymu, refrenu i budowy stroficznej na brzmienie utworu; • uzasadnia rozpoznanie hymnu na podstawie budowy i języka; • wyjaśnia funkcję podniosłego stylu, apostrof i powtórzeń w hymnie.	• analizuje zależność między budową wiersza a nastrojem i przesłaniem; • analizuje sposób wyrażania wartości w hymnie i odwołuje się do środków artystycznych; • porównuje rytmizację lub konstrukcję dwóch tekstów poetyckich.	• samodzielnie interpretuje hymn, łącząc jego budowę, styl, środki artystyczne i system wartości; • porównuje różne sposoby wyrażania wartości w tekstach lirycznych; • formułuje własne wnioski i przedstawia je w oryginalnej formie.

• wykonuje prosty przekład wiersza na rysunek, scenkę lub komiks; • odczytuje podstawowy sens ilustracji odnoszącej się do utworu; • wygłasza z pamięci krótki tekst poetycki według wskazówek.	• dobiera prostą formę przekładu do treści utworu; • czyta wiersz wyraźnie, z uwzględnieniem interpunkcji i podstawowej intonacji; • wyjaśnia, które elementy głosowe podkreślają emocje lub znaczenie.	• uzasadnia dobór formy przekładu intersemiotycznego; • dobiera tempo, akcent, pauzę i intonację do sensu tekstu; • interpretuje głosowo wiersz, świadomie wykorzystując środki głosowe.	• tworzy rozbudowany przekład intersemiotyczny i wskazuje, które sensory zostały uwydatnione; • świadomie moduluje głos, aby podkreślić znaczenia i emocje; • porównuje dwa sposoby przedstawienia tego samego motywu.	• twórczo przekształca utwór w inną formę artystyczną i uzasadnia rozwiązania; • samodzielnie przygotowuje dojrzałą interpretację głosową i dokonuje samooceny; • łączy analizę tekstu z obserwacją innych dzieł kultury.
I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE I.1. Czytanie utworów literackich – epika				
• wskazuje czas, miejsce, bohaterów i najważniejsze wydarzenia; • rozpoznaje narratora, wątek główny i dialog; • odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych.	• ustala kolejność wydarzeń i tworzy plan; • rozpoznaje bohatera głównego, drugoplanowego i epizodycznego; • odróżnia narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej.	• wyjaśnia zależności między wydarzeniami i elementami świata przedstawionego; • odróżnia akcję od fabuły; • wyjaśnia, jak rodzaj narracji wpływa na sposób przedstawienia wydarzeń.	• analizuje związki przyczynowo-skutkowe w fabule; • analizuje współistnienie świata realistycznego i fantastycznego; • charakteryzuje narratora i wyjaśnia wpływ jego perspektywy na odbiór tekstu.	• samodzielnie interpretuje konstrukcję utworu epickiego; • porównuje narrację, świat przedstawiony i sposób kreowania bohaterów w różnych tekstach; • formułuje własne wnioski o wartościach i problematyce utworu.
• wymienia najważniejsze wydarzenia i rozpoznaje konflikt lub problem; • wskazuje punkt kulminacyjny w prostym tekście; • rozpoznaje retrospekcję w podanym fragmencie.	• tworzy szczegółowy plan wydarzeń; • wskazuje punkt kulminacyjny i uzasadnia wybór; • odróżnia retrospekcję od chronologicznego toku wydarzeń.	• wyodrębnia wątek główny i wątki poboczne; • wyjaśnia rolę punktu kulminacyjnego w budowaniu napięcia; • analizuje miejsce retrospekcji i jej wpływ na przebieg fabuły.	• analizuje kompozycję utworu z uwzględnieniem punktu kulminacyjnego, retrospekcji i przeplatania wątków; • wyjaśnia wpływ sposobu prowadzenia fabuły na odbiór wydarzeń; • porównuje różne sposoby organizowania czasu w utworze.	• samodzielnie rekonstruuje i interpretuje kompozycję utworu; • ocenia funkcjonalność retrospekcji i punktu kulminacyjnego; • twórczo przekształca fragment, przewidując konsekwencje zmiany kolejności wydarzeń.
• rozpoznaje bohatera i wymienia jego podstawowe cechy; • podaje przykłady zachowań bohatera; • rozpoznaje podstawowy motyw konfliktu między postaciami.	• opisuje bohatera, wskazując zachowania potwierdzające cechy; • określa relacje między postaciami; • ocenia postępowanie bohaterów w prostych sytuacjach.	• charakteryzuje bohatera, uwzględniając wygląd, zachowanie, wypowiedzi, umiejętności i wartości; • uzasadnia ocenę postępowania konkretnym wydarzeniem lub wypowiedzią; • wyjaśnia motywy działań postaci.	• analizuje przemianę bohatera i przyczyny jego decyzji; • porównuje sposoby kreowania bohaterów oraz ich postawy wobec konfliktu; • wiąże zachowanie postaci z wartościami reprezentowanymi w utworze.	• samodzielnie porównuje bohaterów różnych utworów i interpretuje ich przemiany; • formułuje wnioski o motywach działań i odpowiedzialności postaci; • twórczo przekształca wydarzenia, zachowując logiczną konstrukcję bohaterów.

• rozpoznaje mit, opowiadanie, powieść młodzieżową i fantasy; • wskazuje podstawowe cechy poznanego gatunku; • rozpoznaje fikcję literacką.	• wskazuje cechy gatunkowe w konkretnym tekście; • rozpoznaje cechy fantasy, np. współistnienie świata realistycznego i fantastycznego; • rozpoznaje mit jako opowieść wyjaśniającą pochodzenie zjawisk lub świata.	• uzasadnia przynależność tekstu do gatunku, odwołując się do jego budowy i treści; • porównuje sposób realizacji cech gatunkowych w dwóch tekstach; • wyjaśnia funkcję fantastyki lub mitu w przekazywaniu wartości i problemów.	• analizuje wykorzystanie konwencji gatunkowej w utworze; • ocenia wpływ rodzaju gatunku na sposób przedstawienia bohaterów i wydarzeń; • porównuje różne sposoby budowania świata przedstawionego.	• samodzielnie interpretuje wykorzystanie cech gatunkowych i ich wpływ na przesłanie; • twórczo przekształca tekst, zmieniając jego konwencję i zachowując sens; • uzasadnia własną interpretację na podstawie budowy i treści utworu.
• rozpoznaje najważniejsze problemy i wartości w lekturach, • wskazuje wydarzenia istotne dla rozwoju bohatera; • podaje prostą opinię o postępowaniu postaci.	• omawia wydarzenia i relacje między bohaterami lektur; • wskazuje sytuacje, w których ujawniają się wartości, np. przyjaźń, odwaga, lojalność, odpowiedzialność; • relacjonuje fragment zgodnie z chronologią i planem.	• analizuje zachowania bohaterów na podstawie wydarzeń i wypowiedzi; • wyjaśnia znaczenie wyborów bohaterów dla rozwoju fabuły; • interpretuje konflikt dobra i zła oraz rolę poświęcenia	• porównuje wartości i postawy bohaterów dwóch lektur; • analizuje wpływ wydarzeń na przemianę bohaterów i rozwój relacji; • odnosi problematykę lektury do innych tekstów kultury i współczesnych sytuacji.	• samodzielnie formułuje pogłębioną interpretację problemu lektury; • tworzy własne, uzasadnione odczytanie wartości i motywów postaci; • twórczo przekształca wydarzenie lub punkt widzenia, zachowując spójność świata przedstawionego.
• rozpoznaje poznane mity i wskazuje ich głównych bohaterów • wskazuje podstawowe wydarzenia mitu o stworzeniu świata oraz wybranych mitów greckich; • rozpoznaje poznane związki frazeologiczne związane z mitologią.	• omawia najważniejsze wydarzenia mitów • wskazuje cechy i zachowania bohaterów oraz podaje ich motywy; • wyjaśnia znaczenie prostych frazeologizmów	• charakteryzuje bohaterów mitów na podstawie ich czynów, decyzji i relacji z innymi; • wyjaśnia symboliczne znaczenie wybranych motywów, np. labiryntu, ognia, lotu i przemiany pór roku; • łączy wydarzenia mitu z wartościami, problemami i konsekwencjami działań bohaterów.	• porównuje sposoby przedstawiania bohaterów i konfliktów w różnych mitach; • interpretuje znaczenie motywów mitologicznych w tekstach i dziełach plastycznych; • wyjaśnia, jak mity i związki frazeologiczne funkcjonują we współczesnym języku i kulturze.	• samodzielnie tworzy i uzasadnia własną interpretację mitu lub jego motywu; • twórczo przekształca znany mit, zachowując jego sens symboliczny; • porównuje motyw mitologiczny w kilku tekstach lub dziełach kultury i formułuje własne wnioski.
I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE I.2. Odbiór tekstów kultury – obraz				
• wskazuje temat obrazu oraz przedstawione osoby, przedmioty i miejsca; • rozpoznaje portret, pejzaż i martwą naturę; • wskazuje pierwszoplanowe i drugoplanowe elementy dzieła.	• opisuje sytuację przedstawioną na obrazie; • rozpoznaje elementy realistyczne i fantastyczne; • określa rozmieszczenie elementów i podstawowe barwy.	• analizuje kompozycję, kolorystykę, światło, ruch i położenie postaci; • określa emocje i nastrój dzieła, wskazując ich źródła; • uzasadnia wnioski konkretnymi elementami obrazu.	• interpretuje znaczenie obrazu, łącząc temat, kompozycję, kolorystykę, światło i nastrój; • porównuje dwa obrazy pod względem sposobu przedstawienia podobnego motywu; • wyjaśnia wpływ zastosowanych rozwiązań plastycznych na odbiór.	• samodzielnie tworzy wieloaspektową interpretację dzieła; • formułuje własne wnioski dotyczące znaczenia kompozycji, barw i symboliki; • twórczo proponuje własny sposób przedstawienia analizowanego motywu.

• opisuje wybrany fragment obrazu według prostego planu; • nazywa kolory i położenie elementów; • wskazuje element obrazu, który najbardziej zwraca uwagę.	• buduje uporządkowany opis obrazu od ogółu do szczegółu; • dobiera synonimy nazw barw i elementów przedstawienia; • porównuje dwa dzieła pod względem wspólnego tematu lub motywu.	• tworzy spójny opis interpretacyjny obrazu; • wyjaśnia, jak środki plastyczne wpływają na znaczenie dzieła; • porównuje obraz z utworem literackim wykorzystującym podobny motyw.	• łączy obserwację obrazu z wnioskami o emocjach, symbolach i wartościach; • analizuje związki między formą plastyczną a nastrojem; • dobiera argumenty do interpretacji i hierarchizuje ich ważność.	• samodzielnie interpretuje obraz wieloaspektowo i twórczo; • tworzy oryginalny przekład intersemiotyczny i wyjaśnia jego założenia; • porównuje różne sposoby przedstawiania tego samego motywu w sztuce.
I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE I.2. Odbiór tekstów kultury – spektakl teatralny, koncert, kino, program telewizyjny i radiowy				
• rozpoznaje podstawowe elementy spektaklu: aktora, scenografię, kostium, rekwizyt, muzykę i światło; • rozpoznaje przedstawienie teatralne, film i koncert; • zna podstawowe zasady zachowania podczas wydarzenia kulturalnego.	• wymienia twórców widowiska: aktora, reżysera i scenografa; • rozpoznaje rodzaj przedstawienia i wskazuje jego podstawowe cechy; • odczytuje podstawowe informacje z repertuaru lub programu.	• wyjaśnia funkcję scenografii, kostiumu, rekwizytów, muzyki i światła; • analizuje sposób budowania znaczeń na scenie lub ekranie; • porównuje informacje o wydarzeniu z kilku źródeł.	• analizuje funkcję środków teatralnych lub filmowych w budowaniu nastroju i znaczeń; • porównuje przedstawienie literackie z jego adaptacją; • ocenia przydatność informacji o wydarzeniu na podstawie różnych materiałów.	• samodzielnie interpretuje spektakl lub film jako tekst kultury; • formułuje uzasadnioną ocenę adaptacji i proponuje własne rozwiązania sceniczne lub filmowe; • selekcjonuje informacje o wydarzeniu i przedstawia je w funkcjonalnej formie.
• rozpoznaje reklamę, plakat lub prostą kampanię społeczną; • wskazuje odbiorcę i cel komunikatu; • rozpoznaje podstawowe elementy języka reklamy.	• wyjaśnia, do kogo i w jakim celu kierowany jest komunikat; • wskazuje hasło, obraz i inne elementy zachęcające odbiorcę; • odróżnia informację od perswazyjnego nakłaniania.	• analizuje dobór środków językowych i wizualnych w reklamie lub kampanii; • wyjaśnia wpływ hasła, obrazu i kompozycji na odbiorcę; • ocenia zgodność zastosowanych środków z celem komunikatu.	• porównuje różne komunikaty perswazyjne i analizuje ich skuteczność komunikacyjną; • świadomie dobiera środki językowe i wizualne do odbiorcy; • tworzy projekt kampanii, plakatu lub hasła wraz z uzasadnieniem.	• samodzielnie tworzy oryginalny komunikat kampanii społecznej; • twórczo łączy tekst, obraz i formę prezentacji; • uzasadnia funkcjonalność przyjętych rozwiązań i przewiduje ich odbiór.
II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE II.1. Gramatyka języka polskiego / II.2. Zróżnicowanie języka – fonetyka, słowotwórstwo				
• rozróżnia głoskę i literę oraz dzieli wyrazy na sylaby; • rozpoznaje samogłoski i spółgłoski; • rozpoznaje podstawowe synonimy, antonimy i frazeologizmy.	• określa liczbę sylab i rozpoznaje podstawowe cechy wymowy; • wyszukuje synonimy i antonimy w słowniku; • wyjaśnia znaczenie poznanych związków frazeologicznych.	• wyjaśnia podstawowe różnice między wymową a zapisem; • poprawia typowe błędy wynikające z wymowy; • wyjaśnia znaczenie frazeologizmu i używa go w odpowiednim kontekście.	• analizuje zależność między wymową a zapisem w trudniejszych przykładach; • analizuje dobór słownictwa zależnie od odbiorcy i sytuacji; • wyjaśnia funkcję frazeologizmu w konkretnym tekście.	• samodzielnie rozwiązuje zadania fonetyczne i uzasadnia odpowiedzi; • twórczo wykorzystuje synonimy, antonimy i frazeologizmy; • samodzielnie dobiera słownictwo do złożonej sytuacji komunikacyjnej.

• rozpoznaje oficjalną i nieoficjalną odmianę polszczyzny; • rozpoznaje proste różnice między stylem starannym a potocznym; • korzysta ze słownika frazeologicznego w prostym zadaniu.	• wskazuje elementy językowe właściwe dla stylu oficjalnego i nieoficjalnego; • wyszukuje informacje potrzebne do wyjaśnienia wyrazu lub frazeologizmu; • dobiera podstawowe słownictwo do odbiorcy.	• przekształca krótką wypowiedź oficjalną w nieoficjalną i odwrotnie; • wyjaśnia, dlaczego dane środki językowe są odpowiednie dla odbiorcy; • świadomie różnicuje słownictwo zależnie od sytuacji.	• analizuje skutki niedostosowania stylu do sytuacji komunikacyjnej; • porównuje warianty językowe i ocenia ich funkcjonalność; • samodzielnie wybiera właściwe źródło językowe do rozwiązania problemu.	• samodzielnie przekształca dłuższe wypowiedzi między odmianą oficjalną i nieoficjalną; • twórczo wykorzystuje frazeologię i zróżnicowanie języka; • porównuje informacje z różnych źródeł językowych i ocenia ich przydatność.
• rozpoznaje podstawowe formy czasownika zakończone na -no i -to; • rozpoznaje konstrukcje z „się”; • odróżnia prostą formę osobową od bezosobowej.	• przekształca proste konstrukcje osobowe w bezosobowe i odwrotnie; • rozpoznaje podstawowe różnice funkcjonalne między tymi konstrukcjami; • stosuje poznane formy w prostych wypowiedziach.	• wyjaśnia funkcję konstrukcji bezosobowych w tekście; • przekształca konstrukcje bez utraty sensu; • wykorzystuje słownik lub inne źródło do rozstrzygnięcia problemu językowego.	• analizuje wpływ konstrukcji bezosobowych na styl i sposób przedstawienia informacji; • świadomie dobiera formę konstrukcji do sytuacji komunikacyjnej; • porównuje różne sposoby zapisu tej samej informacji.	• samodzielnie dobiera konstrukcje bezosobowe do celu i odbiorcy; • twórczo wykorzystuje je do kształtowania stylu wypowiedzi; • uzasadnia wybór konstrukcji w dłuższym tekście.
II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE II.1. Gramatyka języka polskiego – części mowy				
• rozpoznaje rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówkę, liczebnik i zaimek; • rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy; • rozpoznaje stopień równy, wyższy i najwyższy przymiotnika lub przysłówka.	• określa przypadek, liczbę i rodzaj rzeczownika oraz podstawowe formy innych części mowy; • tworzy regularne stopniowanie przymiotników i przysłówków; • rozpoznaje podstawowe rodzaje liczebników i zaimków.	• poprawnie odmienia rzeczowniki, czasowniki i przymiotniki w typowych konstrukcjach; • rozróżnia stopniowanie proste, opisowe i nieregularne; • dobiera poprawne formy liczebników, także zbiorowych, w typowych zdaniach.	• analizuje funkcję części mowy w zdaniu i tekście; • uzasadnia wybór formy gramatycznej w zależności od kontekstu; • koryguje błędne formy i wyjaśnia przyczynę błędu.	• samodzielnie rozwiązuje złożone zadania fleksyjne; • wyjaśnia poprawność form w nietypowych konstrukcjach; • świadomie wykorzystuje formy gramatyczne do precyzowania znaczenia wypowiedzi.
• rozpoznaje tryb oznajmujący, rozkazujący i przypuszczający; • rozpoznaje bezosobowe formy czasownika; • rozpoznaje krótsze i dłuższe formy zaimków.	• tworzy proste formy trzech trybów czasownika; • stosuje poprawne formy „tę” i „to/te” w typowych zdaniach; • zastępuje powtarzające się rzeczowniki zaimkami.	• wyjaśnia funkcję trybu czasownika w wypowiedzi; • przekształca formy osobowe i nieosobowe bez utraty sensu; • dobiera krótszą lub dłuższą formę zaimka do sytuacji.	• analizuje wpływ trybu na funkcję komunikacyjną zdania; • świadomie dobiera zaimki do precyzji i spójności tekstu; • koryguje trudniejsze błędy fleksyjne w użyciu zaimków.	• samodzielnie przekształca wypowiedź z zachowaniem jej funkcji mimo zmiany trybu; • rozwiązuje nietypowe problemy związane z formami zaimków; • uzasadnia wybór form gramatycznych w złożonych kontekstach.

• rozpoznaje rodzaje liczebników poznane na lekcjach; • wskazuje podstawowe formy liczebnika; • rozpoznaje przysłówki i jego stopniowanie.	• tworzy podstawowe formy liczebników ułamkowych, zbiorowych i nieokreślonych; • poprawnie odmienia proste formy liczebników zbiorowych; • stopniuje regularnie przysłówki.	• stosuje poprawne formy liczebników w zdaniach; • rozpoznaje formy wymagające szczególnej uwagi i poprawia je; • dobiera rodzaj stopniowania przysłówka do wyrazu.	• analizuje zależność formy liczebnika od kontekstu i składni zdania; • wyjaśnia różnice między formami liczebników; • analizuje funkcję przysłówka w budowaniu precyzji wypowiedzi.	• samodzielnie rozwiązuje nietypowe problemy fleksyjne dotyczące liczebników i przysłówków; • uzasadnia wybór formy w złożonym kontekście; • świadomie wykorzystuje różne formy do zmiany znaczenia lub stylu wypowiedzi.
II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE II.1. Gramatyka języka polskiego – składnia				
• rozpoznaje zdanie i równoważnik zdania; • rozpoznaje podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie i okolicznik; • rozpoznaje zdanie pojedyncze i złożone.	• zadaje pytania do części zdania; • wskazuje związek główny i związki poboczne; • tworzy proste zdania z przydawką, dopełnieniem i okolicznikiem.	• wykonuje rozbiór logiczny prostego zdania; • odróżnia przydawkę od dopełnienia oraz dopełnienie od okolicznika; • ustala zależności między wyrazami w zdaniu.	• analizuje funkcję części zdania w rozwijaniu informacji; • przekształca zdania, zmieniając szyk dla podkreślenia wybranego elementu; • koryguje konstrukcje składniowe niezgodne z normą.	• samodzielnie analizuje złożone konstrukcje składniowe; • świadomie projektuje budowę zdania w zależności od celu i stylu wypowiedzi; • wyjaśnia wpływ szyku i zależności składniowych na znaczenie i rytm.
• rozpoznaje równoważnik zdania w tekście; • przekształca prosty równoważnik w zdanie według wzoru; • rozpoznaje podstawowy związek wyrazowy.	• przekształca zdanie w równoważnik i odwrotnie, zachowując sens; • rozpoznaje główne i poboczne związki wyrazowe; • stosuje poprawny szyk wyrazów w prostych zdaniach.	• wyjaśnia funkcję równoważnika zdania w konkretnej wypowiedzi; • analizuje zależności między wyrazami w grupach składniowych; • dobiera szyk wyrazów do zamierzonego znaczenia.	• wykorzystuje równoważniki funkcjonalnie w różnych formach wypowiedzi; • analizuje wpływ szyku na znaczenie, ekspresję i styl; • samodzielnie poprawia błędy składniowe i uzasadnia poprawkę.	• twórczo wykorzystuje równoważniki i szyk do kształtowania stylu tekstu; • samodzielnie przekształca strukturę zdań zgodnie z określonym efektem komunikacyjnym; • uzasadnia rozwiązania składniowe w dłuższej wypowiedzi.
II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE II.4. Ortografia i interpunkcja				
• stosuje poznane zasady pisowni wyrazów z „ó” oraz „h/ch” w typowych przykładach; • poprawnie zapisuje rzeczowniki zakończone na -ji, -ii, -i; • rozpoznaje poprawny zapis części -by.	• stosuje poznane reguły w krótkich wypowiedziach; • poprawia podstawowe błędy ortograficzne; • zapisuje poprawnie tytuły i nazwy własne poznanych dzieł.	• wyjaśnia zasady pisowni i poprawia błędy w tekście; • poprawnie zapisuje część -by zgodnie z jej miejscem w konstrukcji; • stosuje interpunkcję w opowiadaniu i dialogu.	• samodzielnie uzasadnia trudniejszy zapis ortograficzny; • poprawia dłuższy tekst pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym; • korzysta ze słownika lub innego źródła weryfikacji.	• analizuje źródło błędu i dobiera skuteczny sposób sprawdzenia poprawności; • rozwiązuje nietypowe problemy ortograficzne i interpunkcyjne; • uzasadnia zastosowane rozwiązania w dłuższej wypowiedzi.

• stosuje wielką literę w nazwach własnych; • zapisuje poprawnie tytuły i nazwiska twórców; • stosuje podstawowe znaki interpunkcyjne w dialogu.	• poprawnie zapisuje nazwy bohaterów, miejsc i dzieł; • stosuje interpunkcję dialogu z komentarzem narratora według wzoru; • koryguje typowe błędy w zapisie nazw własnych.	• wyjaśnia zasady zapisu nazw własnych i tytułów; • poprawnie zapisuje wypowiedzi bohaterów oraz komentarz narratora; • stosuje znaki interpunkcyjne zgodnie z budową wypowiedzi.	• analizuje i poprawia interpunkcję w rozbudowanym dialogu; • uzasadnia pisownię nazwy lub tytułu na podstawie reguły; • samodzielnie redaguje tekst bez powtarzających się błędów.	• świadomie wykorzystuje interpunkcję do porządkowania sensu wypowiedzi; • samodzielnie analizuje trudne przypadki zapisu nazw i tytułów; • tworzy poprawny tekst wymagający jednoczesnego stosowania wielu reguł.
III. TWORZENIE WYPOWIEDZI				
• tworzy opowiadanie według planu lub ilustracji; • zachowuje podstawową kompozycję: wstęp, rozwinięcie, zakończenie; • wprowadza bohaterów i najważniejsze wydarzenia.	• buduje opowiadanie z dialogiem i opisem miejsca lub postaci; • różnicuje wypowiedzi bohaterów; • stosuje wybrany rodzaj narracji i zachowuje logiczną kolejność zdarzeń.	• tworzy spójne opowiadanie z uzasadnionym zwrotem akcji lub puentą; • łączy wydarzenia z opisem, charakterystyką i dialogiem; • dostosowuje styl i sposób narracji do celu.	• świadomie kształtuje tempo akcji, napięcie i relacje między bohaterami; • analizuje własną kompozycję i poprawia ją przed oddaniem pracy; • funkcjonalnie wykorzystuje opis, dialog i charakterystykę.	• tworzy oryginalne opowiadanie, twórczo rozwijając materiał wyjściowy; • wykorzystuje różne techniki narracyjne i świadomie buduje napięcie; • uzasadnia zastosowane rozwiązania kompozycyjne i językowe.
• tworzy opis obrazu, osoby, miejsca lub przedmiotu według planu; • tworzy prostą charakterystykę postaci; • formułuje ocenę zachowania bohatera.	• opisuje elementy wyglądu i przestrzeni, zachowując kolejność; • uwzględnia cechy charakteru, zachowanie, zainteresowania i umiejętności postaci; • popiera charakterystykę przykładami z tekstu.	• tworzy pełną charakterystykę z oceną postawy i zachowania; • buduje interpretacyjny opis obrazu, łącząc obserwację z wnioskowaniem; • dobiera słownictwo do celu i formy wypowiedzi.	• analizuje postać wieloaspektowo i wyjaśnia przyczyny jej zachowań; • łączy opis z interpretacją dzieła lub tekstu kultury; • porównuje sposoby przedstawiania postaci i motywów.	• tworzy pogłębioną charakterystykę z wykorzystaniem kontekstu innych tekstów; • samodzielnie tworzy wieloaspektowy opis interpretacyjny; • formułuje oryginalne, trafne wnioski i uzasadnia je materiałem.
• redaguje e-mail, SMS, zaproszenie, instrukcję, dedykację, podziękowanie i notatkę; • uwzględnia wymagane informacje; • stosuje odpowiedni zwrot do odbiorcy.	• zachowuje wszystkie podstawowe elementy wymaganej formy; • dostosowuje język do sytuacji oficjalnej lub nieoficjalnej; • porządkuje informacje w logicznej kolejności.	• samodzielnie redaguje poprawne teksty użytkowe o przejrzystej kompozycji; • dobiera styl, słownictwo i układ do celu komunikacyjnego; • przed napisaniem selekcionuje informacje potrzebne odbiorcy.	• świadomie różnicuje styl w zależności od odbiorcy; • przekształca formę użytkową, zachowując jej funkcję; • łączy informacje, argumentację i elementy grzecznościowe stosownie do sytuacji.	• samodzielnie tworzy funkcjonalne i oryginalne teksty użytkowe; • twórczo łączy poznane formy w złożonym zadaniu komunikacyjnym; • uzasadnia dobór stylu, układu i środków językowych.
• formułuje własne stanowisko i podaje prosty argument; • streszcza krótki tekst, zachowując najważniejsze wydarzenia; • tworzy prostą notatkę lub plan.	• rozwija argument przykładem z tekstu lub doświadczenia; • tworzy spójne streszczenie w odpowiedniej kolejności; • wybiera najważniejsze informacje ze wskazanego źródła.	• buduje wypowiedź argumentacyjną z tezą, argumentami i wnioskiem; • tworzy zwarte streszczenie bez własnych ocen; • porządkuje informacje z dwóch źródeł i tworzy notatkę.	• dobiera różnorodne argumenty i odwołuje się do tekstów kultury; • selekcionuje i parafrazuje informacje z kilku źródeł; • dostosowuje długość i układ wypowiedzi do celu.	• samodzielnie buduje rozwiniętą argumentację i uwzględnia możliwy kontrargument; • tworzy rozbudowaną notatkę, prezentację lub projekt na podstawie materiałów; • formułuje własne wnioski na podstawie zebranych informacji.

• przygotowuje krótką recytację według wskazówek; • czyta tekst z podstawową intonacją i dykcją; • wypowiada się przed klasą w prostym zadaniu.	• stosuje pauzę, akcent i tempo odpowiednio do sensu; • przygotowuje krótkie wystąpienie z wykorzystaniem wskazanych materiałów; • odpowiada na proste pytania dotyczące prezentowanego tematu.	• interpretuje głosowo tekst, świadomie wykorzystując środki głosowe; • prowadzi uporządkowaną wypowiedź skierowaną do słuchaczy; • reaguje na pytania bez utraty głównego wątku.	• modyfikuje tempo, akcent i intonację zależnie od odbiorców; • łączy wystąpienie z odpowiednio dobranym elementem prezentacji; • dokonuje rzeczowej samooceny własnego wystąpienia.	• samodzielnie przygotowuje dojrzałą recytację lub wystąpienie; • uzasadnia dobór środków głosowych i sposobu prezentacji; • twórczo wykorzystuje kontakt z odbiorcami i formułuje wnioski do dalszego doskonalenia.
---	---	---	--	--

Wymagania na ocenę roczną: /obejmują także wymagania na ocenę śródroczną/

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE I.1. Czytanie utworów literackich – liryka				
• rozpoznaje poznane gatunki i wskazuje ich podstawowe cechy;	• wyjaśnia przesłanie utworu i wskazuje sposób wyrażenia wartości;	• analizuje budowę i język utworu oraz uzasadnia jego przesłanie;	• porównuje sposoby przedstawienia wartości w różnych tekstach;	• samodzielnie interpretuje utwór, formułując własne, uzasadnione wnioski.
I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE I.1. Czytanie utworów literackich – epika				
• rozpoznaje elementy budowy fabuły oraz retrospekcję i punkt kulminacyjny w prostym fragmencie;	• odróżnia akcję od fabuły; wyjaśnia pojęcia retrospekcji i punktu kulminacyjnego;	• analizuje kolejność wydarzeń i związki przyczynowo-skutkowe; wyjaśnia funkcję retrospekcji i punktu kulminacyjnego;	• porównuje sposoby organizacji czasu i fabuły; analizuje wpływ kolejności wydarzeń na odbiór tekstu;	• samodzielnie interpretuje konstrukcję fabuły; twórczo przekształca fragment i uzasadnia skutki zastosowanych rozwiązań.
I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE I.2. Odbiór tekstów kultury – obraz				
• wskazuje związek obrazu z poznanym motywem literackim;	• wyjaśnia podobieństwa między obrazem i tekstem oraz dobiera prosty przekład treści;	• dobiera formę przekładu intersemiotycznego do treści i przesłania;	• analizuje różnice między tekstem a jego przekładem plastycznym i ocenia funkcjonalność zastosowanych rozwiązań;	• twórczo tworzy własny przekład intersemiotyczny, szczegółowo uzasadniając przyjęte rozwiązania.
I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE I.2. Odbiór tekstów kultury – spektakl teatralny, koncert, kino, program telewizyjny i radiowy				
• rozpoznaje elementy przedstawienia i podstawowe rodzaje widowisk;	• wyszukuje informacje o przedstawieniu oraz wskazuje zasady zachowania w teatrze, kinie i na koncercie;	• analizuje funkcję elementów spektaklu i porównuje teatr, film oraz inne widowiska;	• tworzy uporządkowaną prezentację o wydarzeniu kulturalnym i świadomie dobiera informacje do odbiorcy;	• samodzielnie planuje i prezentuje informacje o wydarzeniu kulturalnym oraz twórczo proponuje sposób inscenizacji poznanego tekstu.
II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE II.1. Gramatyka języka polskiego / II.2. Zróżnicowanie języka – fonetyka, słowotwórstwo				
• rozpoznaje poznane zależności znaczeniowe i frazeologizmy; rozpoznaje głoski nosowe oraz polskie znaki diakrytyczne;	• wyjaśnia znaczenie poznanych frazeologizmów; korzysta ze słowników; rozróżnia przykłady wymowy i zapisu ą oraz ę;	• funkcjonalnie stosuje synonimy, antonimy i frazeologizmy; poprawia typowe błędy w wymowie i zapisie;	• analizuje dobór słownictwa do celu i odbiorcy oraz zależność między wymową a zapisem;	• samodzielnie dobiera słownictwo i frazeologię do złożonej sytuacji oraz rozwiązuje nietypowe problemy językowe, korzystając ze źródeł.

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE II.1. Gramatyka języka polskiego – części mowy				
• rozpoznaje zaimek, liczebnik i przysłówki oraz podstawowe formy tych części mowy;	• stosuje poprawne formy zaimków i liczebników w typowych zdaniach; rozpoznaje podstawowe rodzaje liczebników;	• poprawia błędne użycie zaimków i liczebników oraz stosuje poprawne formy w wypowiedzi;	• analizuje funkcję zaimków i zależność formy liczebnika od kontekstu;	• samodzielnie rozwiązuje nietypowe problemy związane z użyciem zaimków i liczebników oraz uzasadnia wybór formy gramatycznej.
II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE II.1. Gramatyka języka polskiego – składnia				
• rozpoznaje podstawowe związki wyrazowe i konstrukcje składniowe;	• rozpoznaje główny i poboczne związki wyrazowe oraz tworzy poprawne konstrukcje według wzoru;	• wyjaśnia zależności składniowe i przekształca zdania, zachowując ich sens;	• analizuje wpływ szyku i zależności składniowych na znaczenie i styl wypowiedzi;	• samodzielnie projektuje i przekształca konstrukcje składniowe, uzasadniając zastosowane rozwiązania.
II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE II.4. Ortografia i interpunkcja				
• poprawnie zapisuje daty oraz stosuje poznane zasady pisowni „nie”;	• stosuje zasady pisowni „nie” z poznanymi przymiotnikami i przysłówkami oraz poprawia podstawowe błędy;	• wyjaśnia zasady pisowni dat, nazw własnych i form z „nie”; poprawia błędy w dłuższej wypowiedzi;	• analizuje i poprawia tekst zawierający różne trudności ortograficzne oraz uzasadnia zastosowaną pisownię;	• samodzielnie stosuje reguły w nowych i nietypowych przykładach oraz redaguje tekst bez błędów wynikających z realizowanego materiału.
III. TWORZENIE WYPOWIEDZI				
• redaguje poznane formy użytkowe, uwzględniając podstawowe informacje i odbiorcę;	• zachowuje wymagane elementy formy i porządkuje informacje w logicznej kolejności;	• samodzielnie redaguje poprawne teksty użytkowe, dobierając styl i słownictwo do celu komunikacyjnego;	• świadomie różnicuje styl zależnie od odbiorcy, łączy informację, argumentację i formy grzecznościowe;	• samodzielnie tworzy funkcjonalne i oryginalne teksty użytkowe oraz uzasadnia dobór stylu, układu i środków językowych.
• formułuje własne stanowisko i podaje argument; • tworzy krótką notatkę na podstawie tekstu;	• uzasadnia stanowisko przykładem i porządkuje argumenty; • wybiera najważniejsze informacje do notatki;	• buduje wypowiedź argumentacyjną z tezą, argumentami i wnioskiem; • tworzy notatkę biograficzną na podstawie uporządkowanych materiałów;	• prowadzi uporządkowaną argumentację, reaguje na odmienne stanowisko oraz porównuje informacje z kilku źródeł;	• samodzielnie buduje rozwiniętą argumentację z kontrargumentem oraz tworzy rozbudowaną prezentację, notatkę lub projekt na podstawie materiałów.
• przygotowuje krótką recytację lub prezentację według wskazówek; • stosuje podstawową dykcję i intonację;	• stosuje pauzę, akcent i tempo odpowiednio do sensu; • przygotowuje prezentację na podstawie wskazanych materiałów;	• interpretuje głosowo tekst i prowadzi uporządkowaną wypowiedź skierowaną do słuchaczy;	• różnicuje sposób wygłaszania zależnie od emocji i odbiorców oraz dokonuje samooceny;	• samodzielnie przygotowuje dojrzałą recytację lub wystąpienie, uzasadnia dobór środków głosowych i sposobu prezentacji.

Uczniowie objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną mają dostosowane wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych zgodnie z zapisem w opinii lub orzeczeniu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów: sprawdzian pisemny po danym rozdziale; odpowiedź ustna; kartkówka (obejmuje 3-5 ostatnich lekcji i trwa 15-20 minut); wypracowania klasowe; karty pracy; praca samodzielna (w trakcie lekcji); testy z lektur, sprawdziany czytelnicze; dyktanda; recytacja; projekty edukacyjne. **Ocenie podlega systematyczność i kompletność prowadzenia zeszytu, zgodność zapisów z tematyką realizowanych zajęć, poprawność merytoryczna i językowa notatek oraz wykonanych ćwiczeń, a także czytelność i estetyka zapisów.**

Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z języka polskiego:

1. Uczeń może ubiegać się o uzyskanie wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z języka polskiego.
2. W terminie 2 dni roboczych od dnia uzyskania informacji o przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej uczeń lub jego rodzice (prawni opiekunowie) zgłaszają nauczycielowi chęć ubiegania się o ocenę wyższą.
3. Przy ustalaniu wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej nauczyciel uwzględnia całoroczne osiągnięcia edukacyjne ucznia, w szczególności systematyczność pracy, wywiązywanie się z obowiązków związanych z nauką, wykorzystywanie możliwości poprawy ocen bieżących w ustalonych terminach oraz zaangażowanie ucznia w proces uczenia się.
4. Nauczyciel bierze pod uwagę w szczególności:
 - czy około połowa ocen bieżących uzyskanych przez ucznia z odpowiedzi ustnych, prac pisemnych i zadań praktycznych odpowiada poziomowi oceny, o którą uczeń się ubiega, lub jest od niej wyższa;
 - systematyczność i kompletność prowadzenia zeszytu przedmiotowego, zgodność zapisów z tematyką realizowanych zajęć, poprawność merytoryczną i językową notatek oraz wykonanych ćwiczeń, a także czytelność i estetykę zapisów;
 - systematyczne wykonywanie zadań i ćwiczeń związanych z realizowanym materiałem oraz aktywność i zaangażowanie podczas zajęć;
 - korzystanie z możliwości poprawy ocen bieżących oraz oferowanych przez szkołę form pomocy; systematyczne wykonywanie przez ucznia nieobowiązkowych pisemnych prac domowych, o których mowa w § 60 ust. 5 statutu, które nauczyciel może uwzględnić jako jeden z elementów świadczących o zaangażowaniu ucznia w proces uczenia się.
5. Nauczyciel wskazuje uczniowi wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny, o którą uczeń się ubiega, oraz ustala sposób sprawdzenia stopnia ich spełnienia. Sprawdzenie może obejmować wiadomości i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego, kształcenia językowego, czytania i analizowania tekstów oraz tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych.
6. Forma sprawdzenia może obejmować pracę pisemną, wypowiedź ustną lub wykonanie wskazanych przez nauczyciela zadań, odpowiednio do wymagań edukacyjnych na ocenę, o którą uczeń się ubiega.
7. Ustalenie wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej następuje na podstawie stopnia spełnienia wymagań edukacyjnych na daną ocenę, z uwzględnieniem całorocznych osiągnięć edukacyjnych ucznia oraz wyników uzyskanych w toku bieżącego oceniania, w tym wyników ewentualnych popraw i uzupełnień osiągnięć edukacyjnych.
8. Procedura uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej nie powoduje automatycznej zmiany oceny przewidywanej. Ostateczną roczną ocenę klasyfikacyjną ustala nauczyciel zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zasadami oceniania określonymi w statucie szkoły.